

Asia: VN/917/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköistä tiedoksiantoa Verohallinnossa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että Verohallinto voisi antaa päätökset ja muut asiakirjat tiedoksi Verohallinnon sähköisessä asiointipalvelussa silloin, kun verovelvollinen on käyttänyt Verohallinnon sähköisen asioinnin palvelua lain voimaantulon jälkeen. Vaikka verovelvollinen ei olisi käyttänyt Verohallinnon sähköisen asioinnin palvelua, verotuspäätökset ja muut verotusta koskevat asiakirjat voitaisiin antaa tiedoksi sähköisesti silloin, kun verovelvolliseen sovellettaisiin viranomaisten asiakirjojen sähköistä tiedoksiantoa sitä koskevien yleissäännösten nojalla. Verovelvollisen suostumus ei siis olisi enää sähköisen tiedoksiannon edellytys.

Aiemmin keväällä oli lausuntokierroksella luonnos sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi, jonka mukaan sähköinen viranomaisasiointi muuttuisi pakolliseksi niille, jotka tunnistautuvat viranomaisen digitaaliseen palveluun Suomi.fi-tunnistuksella. Esitys käytännössä laajentaa sähköistä tiedoksiantoa veroasioissa siitä, mitä se yleislain nojalla olisi.

Sähköiseen tiedoksiantoon siirtymistä tulisi jatkaa ensisijaisesti vapaaehtoisuuden pohjalta

Veronmaksajain Keskusliitto katsoo, että suostumukseen perustuvan sähköisen tiedoksiannon laajentaminen ja tehokas käyttöönottoon kannustaminen tulisivat olla ensisijainen keino sähköisen asioinnin lisäämiseen.

Veronmaksajain Keskusliitto toteaa myös, että niin lainsäädännön arviointineuvosto, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, yhdenvertaisuusvaltuutettu, kuin erilaisia erityisryhmiä edustavat tahot ovat nostaneet esiin epäkohtia ja oikeusturvaan liittyviä ongelmia hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi. Nämä samat ongelmat koskevat myös Verohallinnon sähköistä tiedoksiantoa koskevaa esitysluonnosta. Esitysluonnoksissa ei ole riittävästi arvioitu ja huomioitu erityisryhmien ja digiasiointiin kykenemättömien henkilöiden tarpeita.

Jos pakollinen sähköinen viranomaisasiointi kuitenkin etenee, tulee nyt lausunnolla oleva lakiluonnos siirtää perusteelliseen jatkovalmisteluun ja huomioida edellä selostetun yleislain lausuntopalautteen lisäksi tässä lausunnossa esitetyt näkökohdat. Näin varmistetaan veronmaksajien oikeusturvan toteutuminen.

Erityis- ja yleissääntelyn suhde

Esitysluonnoksen mukaan se täydentää sähköistä tiedoksiantoa koskevaa yleissääntelyä. Suhde yleislakiin on kuitenkin epäselvä, vaikka esitysluonnoksen perusteluiden mukaan säännökset eivät ole keskenään ristiriidassa. Päällekkäinen sääntely on omiaan aiheuttamaan epätietoisuutta ja väärinymmärryksiä.

Esimerkkinä kestävästä ratkaisusta käy ehdotettu menettely, jonka mukaan Suomi.fi - palvelun sähköisten tiedoksiantojen luopumisen lisäksi verovelvollisen tulisi ymmärtää erikseen luopua myös Verohallinnon sähköisistä tiedoksiannoista, jos haluaa jatkossa saada kaiken viranomaispostinsa paperisena. Yhtä ongelmallista oikeusturvan kannalta on se, jos verovelvolliselle voitaisiin lähettää verotusasiakirjoja sähköisenä tiedoksiantona yleislainsäädännön nojalla, vaikka hän olisi kieltäytynyt sähköisestä asioinnista Verohallinnossa.

On verovelvollisten oikeusturvan kannalta hyvin ongelmallista, jos sääntely jättää mahdollisuuden auki sille, ettei verovelvollinen saa päätöksensä tiedoksi sen vuoksi, ettei ymmärrä tai osaa tehdä sähköisen tiedoksiannon kieltävää ilmoitusta. Ongelmaa korostaa se, ettei sähköisen tiedoksiannon oikeudellinen edellytys jatkossa olisi se, että verovelvolliselle on lähetetty ilmoitus saapuneesta asiakirjasta.

Veronmaksajain Keskusliitto ehdottaa esitysluonnosta muokattavan siten, että sähköisestä tiedoksiannosta kieltäytymiseen jatkossa riittää yksi ilmoitus yhtä viranomaiskanavaa pitkin.

Sähköisen tiedoksiannon uudelleen aktivoituminen

Veronmaksajain Keskusliitto katsoo, että sähköinen tiedoksianto ei saa uudelleenaktivoitua yksinomaan siten, että verovelvollisen tunnuksilla kirjaudutaan Omaveroon tai johonkin muuhun viranomaispalveluun.

On hyvin tyypillistä, että viranomaisissa digiasiointi hoidetaan yhdessä esimerkiksi omaisen tai avustajan kanssa. Tällainen avusteinen digiasiointi voi olla joko kertaluonteista tai jatkuvaa. Avusteinen kirjautuminen tai vaikka toisen tunnusten käyttö tämän asioiden hoitamiseen ei kuitenkaan kerro mitään verovelvollisen omasta asiointikyvystä. Sähköisestä asiointista tulee pystyä kieltäytymään pysyvästi niin, että sähköinen tiedoksianto aktivoituu verovelvollisen siitä kerran kieltäytyttyä uudelleen vain verovelvollisen nimenomaisesta pyynnöstä.

Hyvää esitysluonnoksessa on se, että verovelvollinen voisi aina halutessaan ilmoittaa Verohallinnolle, että hän ei käytä Omaveroa eikä ilmoitusta tarvitsisi perustella. Kieltäytyminen ei myöskään edellyttäisi selvitystä esimerkiksi siitä, että verovelvollisen kyky käyttää Omaveroa on tosiasiallisesti heikentynyt.

Verohallinnon ohjauksen on oltava tehokasta ja järjestelmien reagoida muutoksiin

Jos sääntely otetaan käyttöön, Verohallinnon tiedottamisen uudesta menettelystä tulee olla laaja-alaista ja aktiivista. Erityisesti verovelvollisen kirjautuessa Omaveroon tavalla, joka johtaa sähköisen tiedoksiannon piiriin tulemiseen, tulee kirjautumisen merkitys verovelvolliselle selostaa yksiselitteisesti ja selkeästi. Kieltäytymismahdollisuudesta kertomisen lisäksi verovelvollisille tulee kirjautumisen yhteydessä suoraan tarjota mahdollisuus sähköisesti tiedoksiannosta kieltäytymiseen yksinkertaisella tavalla.

Verovelvollisten toimintakyvyssä voi myös tapahtua muutoksia. Siksi Verohallinnon järjestelmien tulisi jatkossa pystyä reagoimaan siihen, jos Omaveroon ei ilmeisestä asiointitarpeesta huolimatta ole pitkään aikaan kirjauduttu. Tällöin Verohallinnon tulisi proaktiivisesti tiedustella verovelvollisen tilannetta ja tarjota mahdollisuutta siirtyä paperiseen asiointiin.

Hannikainen Kati

